

Szombati felvétel 4.

Hangfájl: szombat4.wav; időtartam: 1:09:01

Adatközlők: Istók Ágnes (Kákova, 1950.), Istók György (Klészse, 1950 előtt született).

Megjegyzések:

A bizonytalan, illetve nehezen kivehető (elharapott, dűnnyögött) szavak zárójelek között, kérdőjel után állnak.

Olsvay Csaba (OCS): Senkinek nincs juha, akkor azt hogy mondanák, senkinek nincs egy juha?

GYB: Sem.

ÁN: Senkinek nincsen egy juha es.

OCS: És azt mondhatjuk, hogy minden embernek nincs egy juha?

ÁN: Nem használjuk. Minden embernek... Senkinek nincsen egy juhaja es. Vagy egy embernek sincsen egy joha jes.

GYB: Ennek az embernek nincs egy juha.

OCS: Egy juha sincs senkinek?

ÁN: Senkinek nincsen egy juha es.

ÉKK: Úgy lehet mondani, hogy „egy juha es nincs senkinek?”

GYB: (? Lehet, nem...)

ÁN: Fordítva, (? jön) ki fonákul... Hogy nincsen egy juha es...

ÉKK: Tehát semmiképp se lehet azzal kezdeni, hogy egy juha?

ÁN: Nem, senkinek nincsen egy juha es.

3. gyűjtő: *Senkinek nincsen, vagy senkinek sincsen?*

ÁN: Senkinek sincsen egy juha es.

ÉKK: De nincsen is volt, úgy is jó, hogy senkinek nincsen?

GYB: Igen.

ÁN: Úgy es lehet, de senkinek sincsen, inkább így használják, senkinek sincsen egy juha es.

OCS: *És azt mondhatjuk, hogy „nem láttam semmit es”, vagy csak azt, hogy „nem láttam semmit”?*

ÁN: Semmit sem láttam.

GYB: Lehet mondani, semmit sem láttam, vagy...

ÁN: Semmi semmit sem, vagy nem láttam semmit. Semmit sem láttam, vagy nem láttam semmit. Azt mondjuk.

OCS: *És hogy senki nem látott semmit?*

ÁN: Senki nem látott... Nem látott senki semmit.

GYB: Még (? kérdezd meg a...)

ÁN: Nem látott senki semmit nem...

GYB: Nem. Még egyszer kérdezed, senki sem látott...?

ÁN: De, inkább egy (? szép...) De (? mégse...), biztos nem látott senki semmit? Nem látott... Senki sem látott semmit? Ez mindig így forgott el (?...).

BFÁ: *És ha azt mondom, hogy ez a (? falu) nagyon furcsa, akár egy juha es nincsen senkinek? Vagy bár egy juha es nincsen senkinek?*

ÁN: Nincsen senkinek... Nem, senkinek sincsen egy juha es...

GYB: De furcsa szó nincs.

ÁN: Furcsa nincs. Nem, ő mondta furcsa, ilyen... nekije...

3. gyűjtő: *Azt hogy mondják?*

ÁN: Nem használják azt...

BFÁ: *Nem, azt akartam mondani, hogy ez a falu olyan szegény, hogy akár egy juha es nincsen senkinek.*

ÁN: Nagyon szegény ez a falu, nincsen senkinek egy juha es.

GYB: Lehet mondani, erőssen szegény ez a falu...

ÁN: Nem, de mikor ugy...

GYB: Még johaja sincsen.

ÁN: Még joha sincs senkinek.

BFÁ: *Aztán ha még annál is szegényebb lenne, akkor az lenne ugye, hogy még kecskéje sincs.*

ÁN: Bízott, ha nincsen joha, akkor kecske még jobban, mert kecske sok... többet eszik, mint a joh.

OCS: *Így akkor nem mondjuk, hogy senki semmit nem mondott? Inkább mondjuk, hogy senki nem mondott semmit?*

ÁN: Senki nem mondott semmit.

4. gyűjtő: *Melyiket mondanák inkább, hogy „a gyerekek a szomszéd faluba járnak iskolába”, vagy „a gyerekek járnak a szomszéd faluba iskolába”?*

ÁN: Inkább, hogy a gyerekek járnak a szomszéd faluba. Vaj szomszéd faluba járnak.

GYB: Szomszéd faluba járnak a gyermekek...

ÁN: Szo... mindegy, de mindig használják, hogy nem... nincs olyan különbség, hogy járnak a szomszéd faluba, vagy szomszéd faluba járnak, nincsen különbség.

4. gyűjtő: *És amikor a szomszéd faluba mennek, akkor mivel szoktak menni?*

GYB: Hát nálunk...

ÁN: Nálunk vagyon most busz.

GYB: Iskolai busz.

ÁN: Iskolai, gyerekeknek való, igen.

4. gyűjtő: *Tehát a gyerekek iskolabusszal járnak...*

ÁN: Igen.

ÉKK: *Akkor hogy mondják, hogy „busszal mennek iskolába”, vagy „mennek iskolába busszal”?*

ÁN: Mindig úgy mondják, aszongya, viszi busz, reggel az iskolába. Mindig úgy mongy... Addig nem tudok elmenni sehova, mert a gyermek menen a busz... Viszi busz gyermeket az iskolába. Ez már úgy ilyen, nem csak ulyan... Mosmár inkább ilyen mondat, va... szó.

4. gyűjtő: *De Klézсэн van iskola?*

ÁN: Klézсэн. De hogy (? vagy) egy falu, a közepe ott van iskola, s még ott a (? budán), közel az országúthoz még van egy iskola, s akkor gyerekek majd hogy az erdő végiből járnak le az iskolába, oda közepére, s akkor mindig busz gyűti össze, s még van, mondják, Pokolpatak, öt klászát...

GYB: Egy más falu mind, második tagozat.

ÁN: Mind csak (? ugy mind), s akkor mind csak onnét es hozzák fel a gyermekeket. Mert ott Somoskába ott van nyóc osztály, ott nem kell, somoskaiak, mert Somoska is mind csak Klézсéhez tartozik. Oda nem kell busz. S melikek járnak Bákóba, kilenctől fennebb, azok vagyon ilyen bussz...

4. gyűjtő: *De az már rendes busz, nem iskolabusz?*

ÁN: Igen, nem, nem, nem, nem, rendes busz, igen.

4. gyűjtő: *És óvodába is járnak a gyerekek?*

ÁN: Igen, három évtől.

ÉKK: *És már ott is románul kell beszélni, az óvodában?*

ÁN: Mindig.

GYB: Há persze...

ÁN: Mindig.

GYB: Mindenütt...

ÁN: Még vannak olyan tanárok, melikek még szidják es a gyerekeket, hogy ne menjenek magyar órára, vaj ne beszéljenek magyarul.

ÉKK: *Én is olvastam olyat, hogy meg is pofoztak valakit az iskolába, hogy magyarul szólalt meg.*

GYB: Igen, igen.

ÁN: Hát még, még öregemberek es kaptak verést azért, hogy magyarul tartottak, s magyarul beszéltek. S még meg volt mondva es neked, ha kell magyar nyelj, menj, küldd el a gyermekedet Magyarországra, hogy tanuljon, nem itt, a faluba.

4. gyűjtő: *A szövegekben, amiket olvastunk, az áll, hogy mennyegző után a fiatal párnak mindig kell hogy legyen saját háza. Mi a szokás, hogy építenek a fiatal házásoknak?*

ÁN: Nem, fiatal csinál házat magának, s akkor odavitte a feleségit. Vagy meliknek nem (? igyeget) még, mert nem házasodott, hogy csánjon házat, aztán csálnak együtt házat. De aggyik laknak inkább a...

GYB: Szülők.

ÁN: Szülők, igen. Inkább fiunak a szüleivel.

4. gyűjtő: *A fiú szüleivel?*

GYB: Vagy fordítva.

ÁN: Fordítva (? lehet), kevesebb, hogy menyasszony, menyecskének a szüleinél lakjanak, inkább fiunak a szülei... nél.

ÉKK: *De ha sok gyermek van, akkor nem férnek el.*

ÁN: Hát akkor az biztos, hogy nekifog még korán házas...

GYB: Nem, há hamarjába ott egy, odaraknak ott egy szobát, s...

ÁN: Felrakják, s akkor csinálnak egy...

GYB: Régi házhoz...

ÁN: S aztán még megvégzik az övéket, (? addig) ülnek ott, ha gyerek van...

GYB: Aztán sokan ott maradnak még...

ÁN: Csak onnét tudja, mert...

GYB: Mert én is...

4. gyűjtő: *És inkább ezt úgy mondanák, hogy építik a házat, vagy csinálják?*

ÁN: Csánják.

GYB: Házat csánnak.

ÁN: Csánnak. Emelik. Emelik a házat.

4. gyűjtő: *És azt lehet mondani, hogy a fiatalok a mennyegző után házat emelnek, vagy a fiatalok a mennyegző után emelnek házat.*

ÁN: Aszongya nekifogtak, felemelíssék a házat.

4. gyűjtő: *És azt, hogy házat emelnek?*

ÁN: Há nem szokják, aszongya, nekifogtak, aszongya, hogy felemelíssék a házat, s aztá aszongya, mindig csinálják végig.

GYB: Mindvégig.

ÁN: De azt ugy, hogy felrakják gyorsan a falakat, hogy befédjék, s aztá kerülük. Arra jó, hogy felemelik ugy a hazat s...

GYB: Aztán még kerülék, aszongya... Nem mind itt, s egy kicsit ott... Egy szobát, kettőt, hármát...

ÁN: Azt aszongya...

4. gyűjtő: *És azt se mondják, hogy házat csánnak?*

GYB: Há mondják azt is...

ÁN: Mondják azt es, azt es mondják...

4. gyűjtő: *És azt, hogy csánnak házat?*

ÁN: Igen.

GYB: Igen, igen...

ÉKK: *Azt egyformán mondják, hogyha valaki egy házat csinál magának, vagy ha mondjuk kőműves, és egész életében házakat csinál? Az egyikre mondják, hogy csánt egy házat, a másikra, hogy házakat csinál?*

GYB: Házakat csinát.

ÁN: Házakat csán. Igen az avval foglalkozik, hogy házakat csán. S melyik az saját ház, aszongya, hogy csánt magának egy házt.

4. gyűjtő: *És a kőműves az olyan, hogy csán házakat...?*

GYB: Hát... A kőműves felrakja a házat, aztán jön aki befedi az ami megépül, az már más szakma. Tehát...

4. gyűjtő: *És hogy mondanák azt, hogy a néném házban lakik, vagy a néném lakik ebben a házban?*

GYB: Ebbe a házba, igen.

ÁN: Ebbe házba ül.

4. gyűjtő: *Ül, azt használják?*

ÁN: Ül, ebbe házba ül. Itt ebbe házba ül néném, vagy bátyám, vaj tesvérem, vaj hogy mondják... Vaj fíjam, fíjam ebbe házba ül...

GYB: Vagy az az ember...

ÁN: Vaj az az ember ebbe házba ül.

4. gyűjtő: *És ha azt akarják mondani, hogy nem a fiam ül ebbe a házba, hanem a néném?*

ÁN: Ebbe ház...

GYB: Nem a fiam ül...

ÁN: Ebbe házba nem ül a fiam, ha a néném ül ebbe házba... S fiam más házba ül, vaj néném más házba, de ebbe házba nem az én fiam ül, a néném ül.

GYB: Tehát ülnek az emberek a házban, nem laknak.

4. gyűjtő: *De a faluban, ha azt kérdezem, hogy a faluban hányan laknak?*

GYB: Nem, hány lélek van a faluban?

4. gyűjtő: *És Klézsén hány lélek van?*

GYB: Hát hatezer.

ÁN: Hétezer.

GYB: Hat-hét...

ÁN: Hétezer.

GYB: Hétezer a két faluval, (? de mind) Pokolpatak és Somoska.

ÉKK: *De aki egy széken ül, az is ül, ugye?*

ÁN: Igen, igen.

GYB: Igen. A házba es lehet ülni, nem kell a szék.

4. gyűjtő: *És Kákován, ott hány lélek van?*

ÁN: Abba faluba, mert Kákován két faluba (? volt), nincsen különbség, mert két falu van. Ott az utolsó időbe ötezeröttszáz s valamint.

4. gyűjtő: *Akkor az is majdnem akkora, mint Klézse.*

ÁN: Klézse három faluból van. S Kákova csak két falu. S Klézse egy falu, most kettő az utósó időbe, egyezerkilencszázkilencvenegyől van kettőbe válaszva az egy Klézse.

GYB: Na igen, de egy papíron...

ÁN: Két templom... Két templom van, két paroka van...

GYB: Papilak...

ÁN: Két papház.

GYB: Két templom hát ha van hét kilométer es...

ÁN: Hosszu a falu, fe csinálva a patak mártján mindig régen ugy, s akkor felosztották vele, s... S mik ott laktunk édesanya mellett, most maradt az öccse ott, ők tartoznak az alsó templomhoz, s mik tartozunk felső templomhoz.

GYB: Ott húzták meg a vonalat.

ÉKK: *Nem lehet választani, hogy jobban szeretnék ahhoz a paphoz menni?*

ÁN: Nem, nem, nem, nem.

GYB: Nem, ők meghúzták a vonalat...

ÁN: Még a pap es megmondta, hogyha ehhez a templomhoz tartoztok, hezzám jöttök, hogy menj el gyónni, nem mentek a másikhoz. Hezzám jöttök, hogy eltemesselek, nem mentek a másikhoz. Ha ebből a mik felünkből, mik templomunktól akar valaki menni másik templomhoz, hogy eskissen egy új pár, (? ott üljön egy új párnak), az kell vegyen egy ulyan...

GYB: Papírt, bizonyítványt.

ÁN: Papírt, hogy kiadta az adósságokat a templomhoz, s akkor el lehet menni másik templomhoz esküdni. Egyébként nem fogadják be.

ÉKK: *Erről jut eszembe, hogy a „mük felünk”, és akkor azt mondják, hogy az „ő felük” vagy az „ők felük”?*

ÁN: Ők, az ők felibe, ők felükbe. Ők felük, izé, ők felük.

4. gyűjtő: *És Klézsén van kórház?*

ÁN: Nincs.

GYB: Nincs.

4. gyűjtő: *És hova kell menni...?*

GYB: Bákóba.

ÁN: Bákóba. Ott vagyon egy orvosnő...

GYB: Van kettő.

ÁN: Van kettő. Kettő...

GYB: Kettő, Somoskába egy...

ÁN: Somoskába van egy...

GYB: Pokolpatakiak járnak le, Újfaluba van egy.

ÁN: Újfaluba járnak ők, (? új...) Klézsébe van.

ÉKK: *És tudnak magyarul az orvosok?*

GYB: Nem. A pap es nem árulja el...

ÁN: Nálunk olyan papbácsi vót, Kákován van születve, de faluba nem felelt magyarul. Nem szólal meg magyarul, s aszongya né, régen nem es tudatok magyarul, most tanultatok meg. De ha én, ő nagyobb mint én, vagyegy tizennégy évvel, s ha én az első szavat magyarul tanútam, akkor ő még jobban. Nekije tesvére is mind magyarul. S van olyan tesvére, hogy kisebb es, mer ők vótak kilencen, mik vótunk hatan, mik kevesebben vótunk. S ő mindig azt mondta, hogy ő nem tud magyarul. S mikor Gyuri találkozott vele, akkor nem mondta románul, dicsértessék Jézusnak szent neve, mondta magyarul dicsértessék Jézusnak szent... Há nem tudsz há mondani, köszönni rámánul, mit mondod magyarul?

GYB: Aszonta „majtinou stipu romaneste”.

ÁN: Dehá van egy ulyan papfiu, tanulta a liciumot, Felix Robi, feljött magyarul...

GYB: Magyarul. Nem, Temesváron járt a liceumba, s aztán teológiát tanultak.

ÁN: (? Kérdeztem tőle.)

GYB: Igen.

ÁN: Aztá átvették Jásiba, olyan jól megbírták odarakni, hogy Jásiba mind ilyen durvákat, hogy nincsen magyar, csak románok vagyunk, s mik nem vagyunk, s nem ismerik el a magyart. Melik odajön Jásiba, az biztos nem ismeri el. Se nem ulyan, vót ulyan öreg nő, hogy nem tudod, egy szót sem tudott románul. S pap trubul vót, papbácsi, odament... Mikor szentelik a házakat, vízkereszt napjával, vízkereszt körül, akkor fogadott, tartott egyet, melik mint tolmács helyett vót, hogy fordította le a zöreg néninek, hogy mit akart ő mondani, s az öreg néni mondta magyarul, hogy mondta, s papbácsi tudott jól magyarul.

GYB: A forradalomig magyarul beszélt a néppel. Aztán nemtom mér...

ÁN: Aztá többet nem.

GYB: Áthágott, (? tovament) váltott.

ÉKK: De azt olvastam, hogy Debrecenben járt valaki orvosi egyetemre valamelyik csángó faluból, és ő visszament orvosnak, de akkor nem klézsei lehetett...

GYB: Somoskai volt az.

ÁN: Melyik, Misi?

GYB: A Kis Misi.

ÁN: Misi Debrecenbe végzett. Van Farkas Misi es, hol végzett Farkas Misi?

8. gyűjtő: *Nem, van egy kalagori is.*

GYB: Ez a kalagori az...?

ÁN: Á, kalagori?

8. gyűjtő: *Misi Nagyváradon végezte.*

ÁN: Mellik, Kocsis?

8. gyűjtő: *Igen.*

ÁN: S a Farkas?

GYB: Ja, igen az, amelyik most Vásárhelyen még most végezte ki az orvosit mintha. Hogy híjják? Azt a kalagarit...

ÁN: De azok olyan, amikor béjőnek Romániába, akkorra még nem beszélnek magyarul, mind csak románul beszélnek, s...

GYB: Ki (? színházit...)

ÁN: Farkas Misi és Mari jut eszembe...

GYB: Nem tudom...

4. gyűjtő: *Azt hogy mondanák inkább, hogy a gyerek beteg volt, és elvittük az orvoshoz, és azért vittük az orvoshoz, hogy egészséges legyen, vagy azért vittük az orvoshoz, hogy legyen egészséges?*

GYB: Hát hogy beteg volt, úgy mondják, (? melyikről) mondjuk, hogy egészséges legyen, az már tud úgy, úgy...

ÁN: Nem, úgy folytassák, aszongya elvittem a gyermekez az orvoshoz, mert beteg.

GYB: Akkor viszik csak.

ÁN: Nem, és nem még úgy...

GYB: Úgy, hogyha elvitte kontrollra valamilyen...

ÁN: Vizsgára.

ÉKK: *De azt akarod kérdezni, hogy mondjuk mittudomén, meszeltem a házat, hogy legyen tiszta, vagy hogy tiszta legyen?*

ÁN: Kenegettem, hogy tiszta legyen.

GYB: Kenegetnek.

ÁN: Igen, hogy tiszta legyen a ház.

ÉKK: *Most újra végigmehetünk pár dolgon, és ami még nem tiszta, azt újra megpróbálhatjuk tisztázni. [...] Ha vesszük azt a két mondatot, hogy „a kutya és a macska bejött a szobába”, és „a kutya bejött a szobába”, ez mind a kettő lehet egyszerre igaz, ugye?*

ÁN: Igen.

GYB: Igen.

ÉKK: *Na most az a kérdés, hogyha az a mondat, hogy a „kutya és a macska jött be a szobába”, akkor igaz-e, hogy a „kutya jött be a szobába”? Ez lehet-e egyszerre igaz?*

GYB: Hát ha mutassák mind a kettőt, akkor mind a kettő (? bennmaradt), ha csak a kutya jött be, akkor...

ÁN: Csak a kutya.

ÉKK: *Tehát ez a kérdés, hogyha a kutya jött be a szobába, akkor az azt jelenti-e, hogy csak a kutya?*

GYB: Hát ha lássuk a kutyát, akkor egyedül...

ÉKK: *Hát a köznyelvben az, hogy a kutya bejött a szobába, ez azt jelenti, hogy a kutya bejött, de még akármi más is bejöhetett. De ha azt mondjuk, hogy a kutya jött be, ez azt jelenti a budapesti nyelven, hogy csak a kutya jött be.*

GYB: Igen.

ÉKK: *Na most az a kérdés, hogy csángóul is ez azt jelenti-e, hogy csak a kutya jött be, vagy nem jelenti ezt a csakot?*

GYB: Hát...

ÁN: Csak a kutya jött bé...

GYB: A KUTYA jött be a szobába, ezt mondjuk... Hát igen, de EZ jött bé.

ÉKK: *Csak az?*

GYB: A többiről nem besz... nyilatkozunk.

ÁN: S ha mend a ketten (?), akkor mend a ketten...

GYB: Mind a ketten bėjöttek.

ÁN: A kutya es s a macska es bėjött a szobába.

GYB: Bėjöttek.

ÉKK: *Úgy érzem, hogy a budapesti köznyelvben valahogy erősebb a különbség aközött, hogy a kutya bejött a szobába, vagy a kutya jött be a szobába... Nem tudom...*

ÁN: Kutya jött bé... Mindegyik jó.

ÉKK: *Ugye az a kérdés, hogy az, hogy „Pistát megszerettem”, ez mennyiben jelent mást, mint az, hogy „Pistát szerettem meg”?*

ÁN: Nálunk úgy használják inkább, Pistát szerettem MEG.

ÉKK: *De az csak azt jelenti, hogy senki mást, ugye?*

ÁN: Csak őt.

ÉKK: *De ha azt mondom, hogy Pistát megszerettem, ez nem jelenti azt, hogy csak őt?*

ÁN: Pistát megszerettem, ha még mást es meg lehetett, de így...

GYB: Ha azt mondja, Pistát is megszerettem, akkor azt jelenti, hogy még másokat is szeretek.

ÁN: De ha Pistát szeretem, akkor csak Pistát szeretem.

ÉKK: *Igen, igen...*

GYB: Mi azt mondjuk, Pistát es szeretem.

ÁN: Mink nem mondjuk, szeretem Pistát. Szeretem Pistát maj úgy jönne, hogy szeretem én őt, de mást es szeretek. Mi úgy, amikor használod hogy szeretem előbb, (? mijél előbb), akkor úgy.

GYB: Igen, há úgy jött, úgy keletkeztek.

ÉKK: *De hogyha csak őt szeretem, akkor hogy kell mondani?*

ÁN: Pistát szeretem.

ÉKK: *PISTÁT szeretem?*

ÁN: PISTÁT szeretem.

ÉKK: *De ha meg másokat is, de őt is, akkor...?*

ÁN: Pistát es szeretem. Vaj szeretem Pistát...

BFÁ: *Lehet egy mást elképzelni, hogy van egy tanító, és egy nap ad a diákoknak egy tesztet, és nagyon elcsodálkozik, mert a leggyengébb tanuló csinálta meg jól. Ha azt mondom, a tanító csodálkozik, mert a leggyengébb oldotta meg, nemcsak azért csodálkozik, hogy a legbutuskábbnak sikerült, hanem hogy az okosoknak nem.*

GYB: Azt mondja, puskázott.

ÁN: Nem, aszongya leggyengébb vót...

GYB: És a másik az nem puskázta...

ÁN: Nem, leggyengébb, a megódotta...

GYB: Hát ez egy olyan kérdés, hogy...

BFÁ: *A leggyengébbnek sikerült.*

ÁN: Leggyengébbnek sikerüt... Leggyengébb tanút vót többet, hogy...

GYB: (? nem, az hogy) csodákozik...

BFÁ: *Egy kicsit másképp, hogy egy embernek volt három fia, és az egyik úgy otthon ült. Egyszer csak kitört a verekedés, és a verekedésben ezt a gyenge, békés fiút ölték meg. Ez jelenti-e azt, hogy a másik kettőt viszont nem?*

GYB: Hát meg kell jelölni a másik kettőnek is a sorsát. Meg kell mondani, hogy...

BFÁ: *De ha csak ilyen hírt kapnak, hogy a legbékésebbiket ölték meg?*

GYB: Azok tudtak harcolni, a másikkak.

4. gyűjtő: *De mire gondolnak akkor, hogyha ezt hallják, hogy a többiek élnek vagy halnak?*

GYB: Nem lehet tudni még, csak (? tisztáról) mondnak valamit, hogy él-e, (? hal-e, vagy el kell)...

ÉKK: *Tehát nincs kimerítő, asszem hogy túl kell ezen lépniünk. Ez nem olyan egyértelmű, mint a magyarban. Szó volt az egyeztetésről, és nekem az jött át, hogyha elől van az ige, akkor nem kötelező egyeztetni a létigét. Tehát azt lehet mondani, hogy „van juhai”, de azt is lehet, hogy „vannak juhai”, ugye?*

GYB: Hát ez a „van juhai” ez nem... Nem mondja senki.

ÁN: Vannak johaik.

GYB: Nem van johai, ezt olyan mondja, aki mondjuk jön a románból, vagy valamilyen más nyelvből, nem tud egyeztetni.

ÁN: Vannak johaja, van...

ÉKK: *Nekem úgy tűnt, hogy azt mondja Ágnes, hogy „van johaik”.*

GYB: Van juha. Az úgy lehet.

ÁN: Mondja, van joha.

GYB: De van juhái nincsen. Nem lehet mondani.

ÉKK: *És Kákován se, van juhái?*

ÁN: Nem, nem.

ÉKK: *Tehát az nem jó, hogy „vót disznaik”?*

ÁN: Vót disznaik, vó... Disznaik vótak...

GYB: Vótak disznaik. Disznóik.

ÁN: Vótak.

GYB: Vótak disznóik. Vagy disznóik vótak?

ÁN: Az (? úgy nem lehet), mind a kettő...

GYB: Azt lehet mondani, (? meg fordítva is), de az a vót nem megy a disznójuk... Disznóik...

ÉKK: *És Kákován se megy, hogy „vót disznaik”?*

ÁN: Nem. Nem, itt egy...

GYB: Nem...

ÁN: Vótak disznaik, vó... Disznaik vótak... Vót disznaik...

GYB: Vótak disznaik, disznaik vótak, akármelyiket lehet használni.

ÁN: De vótak.

ÉKK: *Nekem az jött ki, hogy azt lehet mondani, hogy van juhái, vót...*

ÁN: Vannak jöhai... Vagy vannak johaik...

ÉKK: *Akkor a tagadással kapcsolatban azt találtuk, hogy a se az nem lehet minimalizáló partikula, tehát nincs olyan, hogy nem jött be hozzánk senki se. De olyan van, hogy nem jött be hozzánk egy ember es...*

ÁN: Egy ember es...

ÉKK: *De a senki után nincs semmi. Azt lehet mondani, hogy nem jött be hozzánk senki es?*

ÁN: Senki. Senki nem jött be.

ÉKK: *Tehát a sem az van, mint az isnek a negatív párja, de mint minimalizáló partikula, nincs. És akkor én is meg akartam kérdezni, hogy jó-e ez, hogy „egy ember es nem jött be hozzánk”?*

ÁN: Egy ember sem jött bé hezzánk.

ÉKK: *Tehát csak összeolvadás van, de külön minimalizáló partikula nincs. És akkor jól emlékszem, hogy olyan iy volt, hogy „mindenki es nem jött be hozzánk”?*

ÁN: Mindenki sem jött bé... Nem, nem jött bé...

ÉKK: *Nincs olyan, hogy mindenki es?*

ÁN: Senki sem jött bé hozzánk...

GYB: Micsinál?

ÁN: Itt mindenki es nem jött bé hezzánk...

ÉKK: *Nincs olyan, hogy mindenki es?*

ÁN: Nicsen. Senki nem jött bé hezzánk.

ÉKK: *Aztán, hát szó volt az igeidőkről... Amit én érteni véltem, az a kapál vala, mikor épp folyamatban volt valami, miközben valami más is történt. Tehát „láttam keresztapámat, éppen kapál vala a szőlőben”, ezt lehet mondani, ugye?*

GYB: Igen.

ÁN: Igen. Kapál vala... Kapál vala szőlőbe.

ÉKK: *Ha azt mondanám, hogy „amikor megtalálkoztunk, akkor kapált vala a szőlőbe” vagy „kapált volt a szőlőben”?*

GYB: Kapál.

ÁN: Kapál vala szőlőbe...

ÉKK: *De hogyha azt akarom mondani, hogy azelőtt kapált, de most már nem kapál?*

ÁN: Kapált vót. Kapált vót, (? ott) a szőlőbe.

ÉKK: *Ha kapált volt, akkor azelőtt, és ha kapált vala, akkor meg éppen?*

GYB: Igen.

ÉKK: *És akkor volt olyan példánk is, hogy esszetörém a poharat, meg esszetörtem a poharat. És a törém az, amikor itt vannak a cserepek, és a...*

ÁN: Esszetörtem, mútkor.

ÉKK: *És hát volt a fogtam. Fogtam románul tanulni ugye az iskolában, ez olyasmi, hogy kezdtem...*

ÁN: Romá... románul fogtam tanulni... Igen, kezdtem. Románul kezdtem tanal... tanulni a ziskolába, igen.

ÉKK: *Úgy is lehet, hogy fogtam volt románul tanulni?*

GYB: Nem.

ÁN: Nem, románul fogtam, nem, így hesználják nálunk, románul fogtam tanulni a ziskolába.

ÉKK: *A magyar énekekbe volt valami ilyesmi, hogy „el fogtak volt veszni a magyar énekek”... Aztán szó volt a kvantorokról, és valami olyasmi, hogy az „egész” az olyan, mint az angol „all”, nem nagyon disztributív. Ha mindegyik vetett tíz lejt, akkor az annyiszor tíz lejt, ahányan voltak.*

ÁN: Igen.

ÉKK: *De ha azt mondjuk, hogy az egész vetett tíz lejt, akkor csak összesen, egyszer tíz lejt.*

ÁN: Tíz lejt. Mindig, zegész akkor az ugy... Szedték, akkor tíz lejt vót.

ÉKK: *De úgy is lehet mondani, hogy az egész vetett egy-egy tíz lejt...*

GYB: Igen.

ÁN: Igen.

ÉKK: *És az olyan, mintha azt mondanánk, hogy mindenki vetett tíz lejt.*

GYB: Igen.

ÁN: Igen.

ÉKK: *És azt lehet mondani ugye, hogy a legények mind vetettek tíz lejt?*

ÁN: Mind vettek tíz lejt.

ÉKK: *És az ugyanaz, mintha azt mondanánk, hogy a legények vettek egy-egy tíz lejt?*

ÁN: Igen.

ÉKK: *És akkor az is kiderült, hogy azt is lehet mondani, hogy „nem vetett az egész egy-egy tíz lejt”, ugye?*

GYB: Igen.

ÁN: Igen.

ÉKK: *És akkor azt vajon lehet-e mondani, hogy „nem mindenki vett tíz lejt”?*

ÁN: Nem vet az egész tíz lejt.

ÉKK: *Tehát azt is inkább úgy kéne mondani, hogy „nem vett mindenki tíz lejt”?*

ÁN: Inkább úgy használják, nem vett az egész tíz lejt.

ÉKK: *De hogyha ott volt minden legény, és valamelyik vett tíz lejt, és valamelyik nem vett?*

ÁN: Igen. Nem vetett az egész egy-egy tíz lejt.

4. gyűjtő: *És úgy lehet mondani, hogy nem az egész vetett egy-egy tíz lejt?*

ÁN: Nem vetett az egész egy-egy tíz lejt. Nem... Nem az egész... (? Nemet) kevesebbet használják, hogy nem es erőst szokják az, hogy nem, nem az egész vetett egy-egy, nem vetett az egész egy-egy tíz lejt. Így mondják inkább, ugye...

ÉKK: *És akkor az derült ki, hogy a „vaj egy” az nagyon nem specifikus, tehát episztemikusan is nem specifikus. Tehát ha nem látjuk, csak elgondoljuk, akkor használják... És akkor szó volt a birtokosról... Az kiderült, hogy ha mondjuk két emberről van szó, egy házaspárról, akkor nem azt mondják, hogy az „ő gyermekeik”, hanem hogy az „ők gyermekeik”. Hogy mondják?*

GYB: Az ők gyermekeik.

ÁN: Ők gyermekeik. A zó gyermekei, akkor vagy a zanyájé, vagy a apájé. S hogy mind a kettő, akkor zók gyermekeik.

4. gyűjtő: Ők gyermekeik?

ÁN: Igen, akkor mend a ketten ott vannak.

4. gyűjtő: Hát meg a mik gyermekeink, ugye?

ÁN: Igen, mink gyermekeink.

5. gyűjtő: És akkor a szülők gyermekeik, olyan is van?

ÁN: Aszongya, a zók gyermekeik, nem szokják mondják szülők.

GYB: Olyat nem ismernek.

ÁN: Nem. Nincs az a szó. Nincsen, csak aszongyák, zók gyermekeik.

4. gyűjtő: A szomszédok gyerekeik, ilyet mondanak?

ÁN: Nincs, aszongya...

GYB: Szomszédok gyermekei, igen.

4. gyűjtő: Hogy itt játszanak az udvaron egész nap a szomszédok gyerekeik.

ÁN: Szomszédok gyermekei itt játszanak.

GYB: Gyermekei.

5. gyűjtő: Gyermekei?

GYB: Igen.

ÁN: Igen.

5. gyűjtő: És nem gyermekeik?

GYB: Nem.

ÁN: Gyermekei.

ÉKK: De az derült ki, hogy a „szomszédoknak gyermekeik” működik, ugye?

GYB: Hát vagy a szomszédok vagy a szomszédoknak, az mindegy.

ÉKK: *De az derült ki, hogyha az van, hogy szomszédok gyermekei...*

GYB: Igen.

ÉKK: *De „szomszédoknak gyermekeik”.*

ÁN: Igen.

4. gyűjtő: *Itt játszanak szomszédoknak a gyermekeik, az jó lesz?*

ÁN: Igen, hogy jó, hogy szomszédoknak a gyermekeik. Szomszédoknak a gyermekeik, s szomszédnak a gyermekei.

GYB: Gyermekei, az ugy, szomszédoknak, ha kétszer mondod a kát, akkor szomszédok gyermekei, a szomszédoknak gyermekei.

ÁN: Szomszédoknak a gyermekeik, szomszédnak a gyermekei... Ugy ö...

4. gyűjtő: *És hogyha két szomszédom van, és mind a kettőnek a gyermeke itt játszik...?*

ÁN: Akko a gyermekeik.

GYB: Gyermekeik.

ÁN: S mikor mondom szomszédom... szomszédnak a gyermekei, s szomszédoknak a gyermekeik. Épp ez a... A szomszédnak a gyermekei, s szomszédoknak a gyermekek, s s szomszédoknak a gyermekeik, s egy szomszédnak a gyermekei.

4. gyűjtő: *A jobboldalinak meg a baloldalinak is...*

ÁN: Akkor gyermekeik. S mikor csak egy szomszédok, akkor szomszédnak a gyermekei.

4. gyűjtő: *Hogyha azt mondom, hogy Sepsiszentgyörgyön a székely zászlót tették ki a primáriára, akkor mit látnak pontosan maguk előtt?*

GYB: Zászlót.

4. gyűjtő: *Hogy ott a primaria...*

GYB: Igen.

4. gyűjtő: *És hány zászló van rajta?*

GYB: A zászlót?

4. gyűjtő: *Igen.*

ÁN: Akkor egy.

GYB: Egyet.

ÁN: Egyet.

GYB: Ha meg mondják, székely zászlót, akkor székely zászlót raktak.

4. gyűjtő: *És ha azt mondom, Sepsiszentgyörgyön kitették a székely zászlót a primariára, akkor hány zászló van kint?*

GYB: Hát egyet.

ÁN: Egyet, székely zászlót.

GYB: Székely zászlót, a többi...

4. gyűjtő: *Hát hogy a román zászló mellé tették...?*

GYB: Automatikusan az ott...

4. gyűjtő: *Tehát az alapértelmezés az az, hogy a román zászló kint van. És ennek ellenére mondják azt, hogy...*

GYB: Nem, sepsiszentgyörgyi községében kitették a székely zászlót is.

4. gyűjtő: *Igen, de ha nincs ott az is, akkor azt értik, hogy...*

GYB: Hát akkor ott akkor székely zászlót tettek ki. Akkor úgy kell, hogy székely zászlót is.

ÁN: Ha ott van a román zászló, akkor úgy mondja, székely zászlót is.

4. gyűjtő: *Kitették a székely zászlót a primariára...*

GYB: Igen.

4. gyűjtő: *Úgy is csak egy van?*

ÁN: Egy van, akkor...

4. gyűjtő: *És akkor is, ha azt mondom, hogy Sepsiszentgyörgyön a székely zászlót tették ki a primáriára?*

GYB: Hát igen.

ÁN: Igen.

4. gyűjtő: *Nincs különbség?*

ÁN: Nincs.

GYB: Nincs. De ha...

ÁN: S akkor nincs ott a román...

GYB: Ha a tudtára adják, hogy a székely zászlót is, akkor...

ÁN: Akkor ott van a román zászló es.

GYB: Akkor a többik mellé.

4. gyűjtő: *Tehát ha a hírekbe ezt hallják, hogy botrány van, mert Sepsiszentgyörgyön a székely zászlót tették ki a primáriára...*

ÁN: Igen, s akkor a román zászló nincsen ott, csak a székely zászló.

4. gyűjtő: *És ha azt mondom, hogy nagy-nagy botrány van, mert Sepsiszentgyörgyön kitették a székely zászlót a primáriára? Akkor ott van-e a román?*

ÁN: Nincs a román.

GYB: Nincs.

ÁN: Akkor sincsen ott a román. Ha mondja, székely zászlót is, akkor...

GYB: (? Lehet a rag is.)

4. gyűjtő: *Tehát csak az issel lehet?*

ÁN: Igen, igen, akkor ott van a román is.

ÉKK: *Én még kérdezek valami egész mást. Azt lehet mondani, hogy a székely zászló kitevődött a községházára?*

ÁN: Nem használják...

GYB: Régebben mondhatták...

ÁN: De nálunk most nem használják, nem halltam használni ezt a szót, kitevődött. Csak kitették. Vagy bévették...

GYB: Ha egy régi énekbe van, akkor azt használhassák, kitevődött. Valami énekbe...

ÁN: Nem, de azt most úgy mondják, kitették. S ha ott van a román es, akkor meg kitették a székely zászlót is. Akkor ott van mend a kettő, s olyan csak mondja, kitették a székely zászlót, akkor csak székely zászló.

ÉKK: *Hát még egy kicsit tessék mesélni nekünk valamiről! Milyen volt az utazás idefele, hogy jöttek? Mennyi ideig tartott?*

GYB: Majdnem huszonnégy óra.

ÉKK: *Vonattal?*

GYB: Hát ki Brassóig busszal, és ott meg vártunk két vonat, s onnan este nyóc órától reggelig nyolc.

6. gyűjtő: *Hálókocsiban?*

GYB: Igen, igen, háló. (? aludni) kicsi, alig tudtunk...

ÁN: Hatan egy... Három az egyik felin vót, a másik ódalán három. S hamarébb vót, bétettek egy olyanba, hogy heten vótunk. Öten nagyok, és két gyerek. S oda mentünk...

GYB: (? ilyen jegysz) akkor le tudnak fizetni, kettőnek egy... Ilyen hogyhivjákot, kuséto, ugy mondják...

ÁN: Nem kuséto, mert az olyan, mind a...

GYB: Csak egy deszka hely...

6. gyűjtő: *Csomagtartó...*

GYB: Szélesebb egy kicsit...

ÉKK: *Nem tudtak aludni?*

ÁN: Nem.

GYB: Amúgy is a mi korunkban az első éjet nem alusszuk. (? Legyen valami jó.)

ÁN: De aztán nagyon rázott. Nagyon rázott.

GYB: Aztán ott, hogy mind gyorsan ment át a mind kicsi állomásokon, ahol nem állott meg, azok a tükön a...

6. gyűjtő: *És a többiek mind aludtak, akik abban a...?*

GYB: Nem, hát azok is biztos...

ÁN: Ott, hol vótunk, mindig vót egy tengerészfiú, az aludt.

GYB: Az meg vót szokva.

ÁN: De há mink nem tudtunk. (? Ilyeneket szokta...)

4. gyűjtő: *És amikor meg volt ez a nagy hóvihár, akkor jöttek?*

GYB: Nem, találkoztunk a viharral, s...

ÁN: Szembejött velünk a vihar, s akkor...

4. gyűjtő: *De itt találkoztak veled?*

GYB: Itt.

ÁN: Itt, értünk ki, és a vihar, mikor leszálltunk az állomásba, akkor esett az eső, és mikor kiértünk, akkor havazott. Mert hogy télbe aszontuk ne menjünk, mert nagy hó van. De most kijöttünk, megvárt hó, melyiket meg kellett lenne fogjuk akkor, megvárt most, hogy jöttünk...

GYB: Mert vót belőle elég otthon...

ÉKK: *De ott milyen magas hegyek vannak, Klézse körül?*

GYB: Klézse körül nincsen, az a fennsík. A Kárpátok alatti domb, dimbes-dombos, azt mondják „subcarpatic”.

ÉKK: *Tehát akkor már nincs.*

GYB: Nincsenek azok a nagy kétezer méteres, ezer méteres hegyek, hanem olyan négy-öttszáz, a tengerszinhez viszonyítva.

ÉKK: *És ez a Tázló-pataknak a völgye?*

GYB: Nem, az a Szeretnek a völgye.

ÁN: Szeretnek a völgye...

GYB: A Tázló-patak az a Kómanfalva és Majnest, annak az izék ott a... (? szondák) ottan az országnak van a gáz és a kőolajkitermelés, ott van. Tázló. Aztán van a Tatros, az, amelyik jön Gyimestől le. És lemegy Ádzsudig, amit régebben Egyedhalmának neveztek, a régi okiratokban. Aztán még van Ojtoz, és van Kászon is, ott azok ilyen nagyobb patakok, azok Onyest mellett találkoznak a Tatrossal, befolynak.

ÉKK: *És azt mondja, hogy az északi csángókat nem lehet megérteni, de azok még egyáltalán beszélnek magyarul?*

GYB: Hát nagyon kevesen beszélnek, így ritkaszámba mennek...

4. gyűjtő: *Milyen falvakba beszélnek?*

GYB: Szabófalva.

ÉKK: *Azok is sz-szel beszélnek?*

GYB: Nyilván, igen, igen, de...

ÁN: De most nem használják...

GYB: Dehogynem, most is úgy beszélnek, csak valahogy másképp, másképpen mondják, hogy mi se értjük; valahogy gyorsabban beszélnek, és a románok azt mondják, hogy az a régi román beszéd, amit azok mondanak.

ÁN: (? Románul mondják, azt...)

ÉKK: *És akkor valahol a csángók találkoznak egymással, valamilyen búcsú vagy valami...?*

GYB: Hát a csíksomlyói búcsú.

ÁN: Csíksomlyónak a...

ÉKK: *Már a csángók is oda mennek?*

GYB: Igen oda, ott aztán ott...

4. gyűjtő: *Gyalog mennek?*

GYB: Nem.

ÁN: Még vannak, akik gyalognak, már...

GYB: (? Már vonattal...)

7. gyűjtő: *Mér, milyen messze van? Hány óra gyalog?*

GYB: Háromszáz, kétszázötven, kétszáz kilométer...

ÁN: Két nap, két nap, két nap.

GYB: Három nap kell...

ÁN: Három nap van ott?

GYB: Három nap mentek...

ÁN: Klézséből vótak úgy, három...

GYB: A közeli falvakból, mondjuk Gyergyóból megvan hatvan kilométer, akkor legyalogolnak két nap...

ÉKK: *És olyankor mindig esik az eső...*

GYB: Hát igen, abba a sz... Most is ebbe az évbe is, hogy májusba lesz, fog esni az eső...

ÁN: Lesz eső... S még találkoznak Kacsikába.

GYB: Kacsika, ez a régi Monarchi... Szóval a Monarchiának a régi része, ott Moldvának fent, ott a Bukovina. Bukovinába van az a Kacsika, de a lengyelek lakják, katolikus lengyelek...

7. gyűjtő: *Ez is valami búcsújáró hely?*

ÁN: Igen, a tizenötödikén. Tizenötödikén augusztusba.

7. gyűjtő: *Augusztus 15?*

ÁN: Igen, igen, igen.

GYB: Nem a czestochowai lenne, az Lengyelországba van...

ÉKK: *És kendtek is mentek már búcsúba, valamelyikbe?*

GYB: Há mi jártunk, amíg még...

ÁN: Mink jártunk... Végig, míg bírtunk.

GYB: Míg bírtuk úgy a hideget, az éjjeli alvást, a...

ÉKK: *Ja, hogy este kell megérkezni, és...?*

GYB: Nem, ott Csíksomlyón nap... Szombaton van a búcsú, amivel azt a csíksomlyói verekedést ünnepelek, amit János Zsigmond ellen a székelyek megvítak, s akkor maradtak katolikusoknak János Zsigmond(? tól úgy) tudják, hogy unitárius volt, a hitében, és akkor rá akarta a székelyekre is, cuius regius, eius religio, aki a király, azé a vallás is. De a székelyek összefogtak, és azért van ez a bucsujárás Csíksomlyóra, mer van pünkösöd szombatján végezték azt a összevagdalozást...

ÉKK: *És akkor hajnalba ott kell lenni napfelkeltekor?*

GYB: Nem, az másnap van, az vasárnap reggel van, amikor lássák a Szentléleket ott lent, legalul ott vélik felfedezni.

ÁN: Ki érdelni. Ki érdelni.

GYB: Aki érdemli, persze. És akkor van az a nagy mise, bezáró mise, ünnepségek miséje, vasárnap. Tehát reggel kimennek oda négy órakor, és ott kel fel a nap, és akkor jönnek bé, s tizenegy órakor van a mise, a bezáró mise, ünnepséggel. Nem, legtöbbször szombaton vannak, mert ott a...

ÁN: Nagy magyar mise.

GYB: Kint a hegyen ott, ahonnan mindig szoktak közvetíteni.

ÉKK: *Magyarul nem mondják a Miatyánkot? Mer én kíváncsi volnék, mi olvassuk ezekben a régi kódexekben, hogy kicsit másképp van leírva, mint ahogy ma mondják magyarul...*

GYB: Hát a csángók közül, ahogy, úgy tanítottak...

ÉKK: *Ugyanúgy mondják, mint mindenki?*

GYB: Persze, hogy tanítottak, Miatyánkot, Úristen, ki vagy a Mennyekben, szenteltessék meg a Te neved, amint a földön... amint a Mennyben, ugyanúgy itt a földön is, add meg nekünk mindennapi kenyerünket, és bocsásd meg vétkeinket, miként mi is megbocsátunk az ellenünk vétkezőknek, amen. Ez, ezt...

ÉKK: *Nem úgy van, hogy add meg mi mindennapi kenyerünket?*

GYB: Nem, add meg nekünk mindennapi kenyerünket, és bocsásd meg vétkeinket, miképpen mi is megbocsátunk.

ÉKK: *Hát nem mondják, hogy add meg nekünk a mindennapi kenyerünket, hanem csak...*

GYB: Nem, szóval én úgy tanultam... Nagymamámtól, mikor otthon hogy nem imádkoztunk, odamentünk egy hétre, hogy a nagymamám ha egyedül volt, és vakációba odamentünk aludni nála, akkor mi elvettük a rózsafüzért, és kezdtük minden este gyakorolni. Aztán...

ÉKK: Ezekbe a régi kódexekben úgy van, hogy „szenteltessék Te neved”, nincs benne ez a „meg”, de úgy látszik, hogy már ott is úgy mondják, ahogy nálunk...

7. gyűjtő: De itt a csíksomlyói búcsúban ott magyar mise van, ugye?

ÁN: Igen.

GYB: Igen.

ÁN: Igen, magyar. Ott csomó magyar él, ott...

GYB: De most, hogy a csíksomlyói búcsút a világörökség kincsének akarják nyilvánítani, az a veszély fenyegeti, hogy kijönnek az oláok is, és akkor ők is kezdnek ott misézni olául, mert ugye a világörökség kincse. S akkor olául fogják mondani a misét. És a hisz... a Üdvözlégy Máriába gyermekkoromban úgy hallottam, hogy a „malasztal vagy teljes”. „Malasztal vagy teljes.” A mostani a, hogy mondják? És Kacsikába ott már könnyebb, ott kiharcoltak egy magyar misét...

ÉKK: Ez hol?

GYB: Kacsikába.

ÁN: Kacsikába.

GYB: Ott lenn Bukovinába, fent.

ÉKK: Ja, az a másik búcsú!

GYB: Igen.

ÉKK: De ott már nincsenek magyarok, onnan kitelepítették a bukovinai székelyeket?

GYB: Hát... hazamentek. Kimentek Bácskába, jöttek az oroszok, ezek a juhok, s levágták a felit nekik. Az újonnan visszakapott Bácskába, vagy hova ott a... mikor visszajöttek a Titónak a katonái, akkor kicsit megijedtek...

ÉKK: És valaki visszament Bukovinába?

GYB: Nem, nem. Akik ottmaradtak is, azok is, azoknak a... Mert maradtak ott családok, azoknak a leszármazottjaik már nem is akarnak beszélni magyarul, ha még tudnak is az öregek. De itt az... Monarchiához tartozott az utolsó kétszáz évbe, és a lengyelek is

katolikusok, úgyhogy ott is van egy ilyen csíksomlyói Szűzmária-szerűség, ilyen szobor, amit így kerülnek, térden, a hívők, templomból... De a nem is olyan szép ott, mert faluba (? összegyűlve) ott, ez ilyen, a Kacsika egy bányászfalu vót, sóbánya vót ott, arról híres. Mondjuk úgy, egy gazdagságilag, és ott össze van gyúrva minden, nincs ahol elterjeszkedj, mint Csíksomlyón, azon a nagy hegyen ott... S hogy ott, kik ott maradnak Csíksomlyón is éjjel, azok ott kell vigyenek pokrócot, ilyen, bújjanak alá, és...

7. gyűjtő: *És kint alszanak a hegyen?*

GYB: Há van, aki kint alszik, hogy ne kelljen reggel felmásson a, menjen a hegyre...

ÉKK: *És ha esik az eső?*

GYB: Ha esik az eső, akkor ott... Ott a csobotfalvi templomba, ott van a Szent Péter templom, és van egy hosszú feljárt úgy lépcsős feljárt befedve, és ott is sokan alusznak még, a templomba is, ott lent a Csíksomlyón is, fent a Szent Péter templomba is... Két napos ez a búcsujárás, fent Kacsikába is két napos, tizennegyedikén is van mise Kacsikába...

ÁN: Est... délbe...

GYB: Este... Reggeltől kezdődik, s (? ilyenkor) egész tizenegykor este, valamint éjfélkor mise. S aztán reggeltől kezdenek a népen, az az ukránoknak a... Ukránoknak is lengyelül, magyarul...

ÁN: Románul...

GYB: Románul... Románul nem, tizenegykor van a nagymise...

ÁN: Románul fejjük, fejjük be...

GYB: A püpek szokta mondani...

ÁN: De mindenkinek vannak ott...

GYB: S aztán még ezelőtt jártak Aradra, Radnára...

ÁN: Radna, igen...

GYB: Oda is szoktak járni, dehát kevesebben.

ÁN: Messze vót, s ott...

GYB: Nagyon messze, ezer, majdnem ezer kilométer...

ÉKK: *Hát lehet, hogy mára be is fejezhetjük...*

[Itt ér véget a 4. felvétel.]